

FONDATION
ALIMENTARIUM

Musée de l'alimentation
Food Museum
Museum der Ernährung
Toidumuuseum

Taaskülastatud näitus

*Musings of a museologist
in the Alimentarium*

MARTIN R. SCHÄRER

Olles kuulnud, et Alimentariumi, Nestle'i Fond Sveitsis, püsiekspositsioon varsti lõplikult ümber disainitakse, võtsin ma vaatluse alla selle toidumuuseumi. Mu külaskäigud toimusid enne seda, kui Alimentarium Mk1 oma ukseid lõplikult sulges.

See toidumuuseum vastas ideaalselt mu eesmärkidele. Seal polnud toimunud mitte ainult kaks museoloogilise taustaga ajutist näitust, vaid just nende märkmete ilmumise ajal võib seal näha kolmandat ajutist näitust, mis liidab ühte esimese muuseumi elemendid, mis kadusid 2000.a. sügisel. Selle näituse eesmärgid (millele ma võlgnen antud memuaari pealkirja) on märkimisväärselt lähedased minu omadele.¹

Pool originaal-püsiekspositsiooni ruumist on antud Alimentariumi valitud elementidele oma 1985a. originaalkehastuses, välja pandud viisil, mis teeks selgeks, et see on väljapandud näitus.

¹ Autor on museoloog ja ICOMi (Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu) täidesaatva komitee liige. Ta on ka Alimentariumi asutamisdirektor.

Teatud mõttes on vanad näituse elemendid sel viisil muudetud musealiseeritud tehistoodeteks näituse laboratooriumis. Samal ajal võib täielikult ümber disainitud püsiekspositsiooni muuseumis juba näha, andes võimaluse erinevate kontseptsioonide võluvaks võrdluseks. Mõne aja jooksul oli isegi võimalik jälgida käimasolevat muutumist.

Mu kavatsused olid peale selle näituse sisse võtta ka mõned elemendid vanast püsiekspositsioonist, mis seekord on välja jäetud ja samuti ühendada märkmed varasemate külaskäikude ning ülejäänud kahe näituse kataloogide kohta; mõned lõigud, mis mulle tundusid eriti tähtsatena, on tsiteeritud sõna-sõnalt. Kõik fotod on minu poolt ja kui pole näha külastajaid, siis on see nii seepärast, et fokusseerida oma tähelepanu vaid näituse elementidele. Kõik kokku annab see parema pildi kui seda võib teha praegune ajutine näitus.

Mu käigud – vahetevahel laiaulatuslikud, vahetevahel lühikesed – viisid mind seetõttu läbi kõige mitmesugusemate väljapanekute, kuigi nad kõik ei olnud kunagi väljas samal ajal. Ma ei näe selles probleemi, kuna iga näituse juurde kuulub ka väljamõeldud osa. Installatsiooni üks põhisõnumeid on aga see, et tõelist välismaailma ei saa kunagi panna muuseumi – mitte mingitel tingimustel, isegi mitte kasutades viimase aja kõrgtehnoloogilisi meediatrikke.

(Elmine) sissejuhatav installatsioon, mis teeb osalise *come-back*'i "Taaskülastatud näitus" es, toob selle välja väga selgelt.

1: Tohutu suur ülevalt avanev supitirin väikse ruumi keskel jääb otsekohe silma.

2: Plintose selle all moodustab tume, väike, tühi väljapaneku kast. Selle tähendus saab selgeks alles siis kui ma loen väikest tekstipaneeli, mis seda paradoksi selgitab:

Igal esemel maailmas on tähendus, oma funktsioon. On võimatu reprodutseerida objekti originaalkonteksti tema tähenduse ja funktsiooni tingimustes – selle esimest elu, tõelist reaalsust – muuseumis. Sellepärast ongi see näitusekast jäetud tübjaks.

Äkiliselt on sellise presenteerimiviisi põhjus selge kui vesi; kuid ma vajasin selle sõnumi mõistmiseks teksti.

Piki seinu vasakul ja paremal on kaks neljast väiksemast väljapaneku kastist koosnevat blokki. Plintose furnituur on samamoodi tehtud musta marmori imitatsioonist. (jälle fiktsioon!)

3: Väiksed peeglid hoiavad keskel olevat tirinat kogu aeg vaateväljas. Mis meil siin on? Kaks väikest teksti keskmisel plintsoles on võetud eelnevast sõnumist:

Aga... iga objekt nii sees- kui väljaspool muuseumi teeb rõõmu, ergutab mälestusi, elustab teadmisi või paneb meid mõtlema, omandades seejuures uue dimensiooni, isikliku reaalsuse. Neli situatsiooni vasakul illustreerivad seda.

4: Kõik need neli väikest väljapaneku kasti sisaldavad esemete kollektsiooni, illustreerides selle isikliku reaalsuse üht aspekti. Tundub olulisena, et sama tirin paistab kõigis väljapaneku kastides – seekord normaalse suurusega – samal ajal kui suur jääb nähtavaks peeglis. Palju kujutlusvõimet on läinud nende nelja väikse pildi lavastamiseks, otsekui tõestamaks, et isiklikul reaalsusel on suurim loominguline potentsiaal.

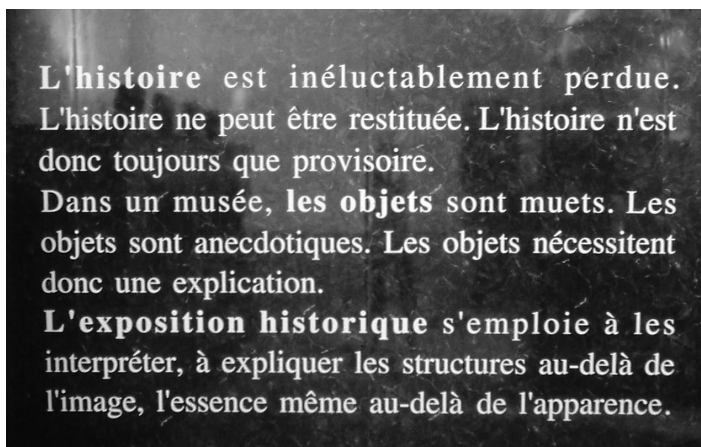

5: Pilt kordub teisel pool

Kuid... muuseumis on kõik esemed välja pandud, illustreeritud, interpreteeritud, võrreldud küllastaja jaoks uues kontekstis, omandades seeläbi uue dimensiooni, imaginaarse reaalsuse. Neli situatsiooni paremal illustreerivad seda.

Nüüd pannakse kokku kolm realiteeti, mis esindavad tähtsaid punkte teoreetilises selgituses.

Need on just need näited museaalsest belletristikast, mida ma pean nii ilmekaiks. Nad illustreerivad midagi fundamentaalset ja kogu installatsiooni võib kasutada kui "kasutusinstruktsiooni" ükskõik millise muuseumi küllastuse tarvis.

6: Kuid kogu installatsiooni võtmekomponent ootab mind tagumises seinas nagu kivisse raiutud monumentaalne sissekirjutus. Ja jälle kord... Miks ei öelda seda laadi asja sagedamini? Minu paljudel külaskäikudel muuseumidesse on mul alati jäänud tunne, et nad kuulutavad nagu mingit usku: "See on täpselt nagu ta oli. Uskuge meid. Meie teame." Väga hästi tehtud folderis, mis tuli koos näitu-

sega "700 aastat toitu" lugemin ma järgmist, mis haakub asjaga mõningal määral. Antud seletused on aga nagu naelapea pihta, mistõttu ma neid täielikult tsiteerin:

Minevik on läinud igaveseks: keegi kunagi ei saa täpselt teada, milline ta oli.

Ajalugu ei saa rekonstrueerida. Üksõik milline katse seda teha esindab ainult üht võimalikku tõlgendust, mis põhineb säilinud dokumentidel, arvetel või esemetel.

Seega on ajalugu alati ajutine, mitte kunagi lõplik. Ei eksisteeri sellist asja nagu absoluut, objektiivne ajalooline tõde, ainult esialgsed seletused, millest igaüks aitab luua pilti, mis tõenäoliselt ajaloos juhtus.

Esemes muuseumis on tummad. Mineviku jäänukid ei kõnele midagi nende eelmisest eksistentsist tegelikus maailmas. Kuid nad võivad teha rõõmu, ergutada mälestusi, elustada teadmisi, panna meid mõtlema.

Objektid muuseumis on anekdootlikuks tõendusmaterjaliks. Nad võivad teenida suuri rahvusvahelisi trende, kuid nad ei seleta neid.

Seega esemed muuseumis vajavad seletamist ja tõlgendamist. Ja see on ajaloomuuseumi põhiülesanne – juhendada küllastajat aspektist struktuurini, näilisusest reaalsuseni.

Käesolev näitus üritab pilti täita. Ta annab edasi toidu ajalugu Šveitsis viimase 700 aasta jooksul seitsme väljapaneku kaudu.

Näitus püüab demonstreerida, et muuseumi esemes on rohkem kui silma hakkab.

Seega antud näitus kombineerib söögi ajaloo kujutamist sellega, kuidas esitleda seda teemat muuseumis. (Samuti "700 aastat":5).

Enne kui ma jätan selle sissejuhatava väljapaneku, sügavate muljetega ja vaimselt stimuleerituna, tahan ma siiski saada selgeks näituse keelt. Kas see on esteetikast, informatsioonist, sarnasusest? Jah, mõnedes individuaalsetes väikestes väljapanekukastides, kui näiteks näidatakse mingit ilusat eset, kui supp vallandab mälestusi või inspireerib teadust. Kuid kas see pole mitte ainult pindmine? Kas siin ei ole mitte mõningaid esemeid, mis rõhuvad näiteks sarnasusele, et edasi anda mõnd teatud ideed? Kui nii, siis assotsieerub see kindlasti rohkem näituse keelega. See on kindlasti kast koos kogu tema väikese väljapanekuga, millel on tugev intellektuaalne maik. Iga

element on paigutatud mõttega, iga sõna on valitud hoollega, midagi ei ole jätud juhusse hooleks. Ja siiski vaatamata sellele- või võib-olla sellepärast- antakse sõnumeid edasi ka läbi meelte. Näitus aktiveerib mõtlemisprotsesse ja saadab külastajat uue informeeritusega.

Seda ei saa siiski teha ilma tekstita. Näib olevat väga vähe esitlusi, mis ei nõuaks mõningat seletust. Nagu individuaalsed esemed, on ka esemete grupid tummad, vähemalt juhul kui nad on võõrad ja ei tähenda millegi "rekonstrueerimist".

Nüüdseks olen ma teadlik sellest, et esemed näitusel on alati märgid, mis viitavad veel millegi. Neid kasutatakse niiõelda sõnumi edastamiseks. Kuid kuna ma olen mõelnud siin sissejuhataval väljapanekul asjade üle, mis näituse autoritele ilmselt pähegi ei tulnud, ma järsku tajun kui raske on seda sõnumit saada. Meie igapäevane taust on erinev, meie eelnevad teadmised on erinevad ja mul on mu oma personaalne kood. Ma võin lasta oma kujutlusvõimel ja tähendusvarjunditel vabalt lennata. Ja lõpuks võin ma teha oma äranägemise järgi sel näitusel ja kui mul on küll saanud, võin ma lihtsalt lahkuda.

Selles punktis tuleb meelde teater. On palju raskem sealt välja kõndida- see nõuab tahtekindlust. Paljud näitused meenutavad mulle teatrietendusi, kus esemed laval on järjestatud nii, et elustada mõnd minevikusündmust, looduspilti või kauget maad.

Rikastatuna paljude uute kogemuste ja taibuga ja väga õnnelik näituse üle, mis seletab mõningaid teoreetilisi faktoreid, millele see kõik püsib, ootan ma veel palju külaskäike Alimentariumi.

Kaasnev näitusekeel on mõjutanud mind seda võrd, et esimene asi, mille ma välja otsin ajutisel näitusel "700 aastat toitu", on "Muuseum kui diskussiooni foorum".

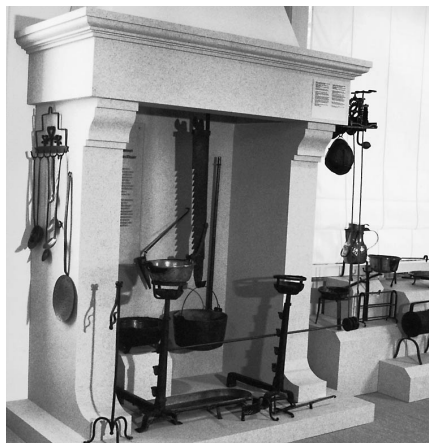

7: Väljapaneku kastid ebatavalise esemete kollektsiooniga tõstatavad mõningaid küsimusi. Õnneks olen ma osnud suurepärase näituse brošüüri, kust ma loen pealkirja all "Objekt tähendab":

Väljapanek vanas tehases toonitab eseme sümbolset konteksti, tema tähtsust, mis ulatub üle tema otsese funktsiooni. Kaks komplekti esemeid, mis loovad oma ebatavalise kompositsiooniga, on järjestatud ümber keskaegse ja modernse supieine. Eesmärk on maha mängida esemete individuaalsus, millel on teisene tähtsus ja otsene tähelepanu toitumisega seotud olukorra kontekstide ja struktuuride kujutamisele, mida sümboliseks esindavad kõik asjad. ("700 aastat":85)

On samuti väga huvitav, et sel väljapanekul puuduvad esemetel alikirjad. Kontekst seletab kõik. See on tõenäoliselt ainult võimalik siin, kus seda keelt näidatakse nagu ta oleks oma "puhtas" vormis ja kus on ainult üks teema, supi valmistamine 700 aastat tagasi ja tänapäeval.

Kas on muid näiteid selle väga erilise (ja ka üsna nõudliku) Alimentariumi näituse keele kohta? Unustades hetkeks muuseumi teema- toit ja toitumine- ma kiirustan läbi ruumide teiste sarnaste väljapanekute otsingul. Ma saan aru, et sellist valemist tuleb rakendada kitsendusega muuseumi püsi- osades ja siiski pärast hoolikat mõtlemist. Seega ma ei ole liiga pettunud kui ma ei leia täiemõõdu- list näidet, kuigi fragmente on nii siin kui seal.

8: Ma peaaegu ei märganud seda, kõrvale juhtiv vahe on nii õhkõrn. Söögitegemisriistad lahtisel tulel kasutamiseks on järjestatud ümber kolde, millele vaevalt vihjatakse. Realistlikku situatsiooni ei ole taotletud. Korsten on esindatud ainult visandlikult; see on märk, mis tähendab “söögitegemine lahtisel tulel”. See on küllaldane, et tagada arusaamine. Ma märkan siin läheduses teist väljapanekut.

9: Mis paistab esimesel pilgul rekonstruktsioonina, on seda ainult osaliselt. Kolm lauda on pandud viisil, nagu nad oleks võinud olla. Allkiri viitab “keskklassile, farmeritele ja töölistele”. Kuigi juuresolevad fotod näitavad sama ühiskonnakihi hoopis erinevaid riistu. Ja just sellepärast, et kaks tõesti ei lähe kokku, võin ma võtta seda kui märki, kui viidet “sotsiaalsetele erinevustele lauas”.

Niisiis on väljapanekud, isegi püsinäitusel, mis mõningal määral panevad paika intellektuaalsed barjäärid, võõrandumiseffektid, ajaloo ja kaasaegse külastaja vahel, sundides teda aru saada ajaloolise teadmise suhtelisest olemusest ja kannustades teda seda käsile võtma kriitilisel viisil.

10: Kui ma esimest korda sisenesin väiksesse, poolümmargusse ruumi 700 aasta toiduajaloo juubelinäituse keskel, märkasin ma üht eriti suurt näitusekasti, mis oli täis kõige huvitavamaid esemeid. Sellel tundus olevat väga eriline tähendus.

Mõningatel põhjustel teeb see näitusekast mind rahutuks. Miks küll peaks nii olema? Ta kannab suurt pealkirja “Ese on tumm”. Kuid sellest eraldi ei leia ma tekste ega seletusi paljude objektide kohta, mida ta sisaldab: nad pärinevad erinevatest perioodidest ja kõigil on midagi pistmist toiduga. Tegelikult tahaksin ma teada rohkem. Kuid esemed jäävad kangekaelselt tummaks. Ilmselt kõik, mis nende kohta öelda on, on see, millest nad tehtud on ja kuidas mõningaid märke interpreteerida; kuid kogu funktsionaalne kontekst jääb teadmata ja see nõuaks suurel hulgal ekspertteadmisi ja lõputult lisainformatsiooni, et seda kokku võtta. Struktuuriline ja kultuuriline kontekst võiksid olla siin eristatud.

Kuid miks on näituse see osa tumm? Demonstreerimaks esemete vaikust? Taas kord ma pöördun näituse kataloogi poole:

Esemed on välja pandud nii nagu nad on muuseumi toodud-mitte mingis eri-korras; mitte mingi esitluse või allkirjadega. Jälgija tahab informatsiooni, sest esemed ise ei ütle midagi oma muuseumieelse eksistentsi kohta, kuid võimalik, et panevad mõtlema-eseme funktsioonist meie igapäeva maailmas (kui praktiline ese, prestizne ese, kollektsionääri ese jne) ja vabestusest selles tähenduses, mida ese teeb läbi muuseumis. (700 Years”:69)

Hästi pandud. Nüüd ma võin kergesti leida seoseid põhiaspektidega sellest, mida öeldi näituse keele kohta: need esemed on üsna sõnaraamatu moodi; teatud mõttes individuaalseid elemente “loetletakse”. Ja olenevalt sellest, millist keelt ma tahan kasutada näitusel, kombineerin ma neid elemente erinevalt, vastavalt eri reeglitele. Ainult – siin on mul kõigi keelte jaoks ainult üks sõnastik. Hästi välja mõeldud. Kui ma nüüd

vaatan enda umber, näen ma mitmesuguseid paviljone; igas kasutatakse eri keelt, mida rakendatakse niiõeldalt puhtalt, mitte kõike segi, nagu normaalses “muuseumi elus”.

Pärast mõningast mõtisklemist väljapaneku kasti ees, saan ma lõpuks aru, mis mul puudub. Selles näituse osas oleneb kõik esemest, vähemalt siis kui elemente “esitletakse”. Vahendid, mida nende korraldamiseks kasutatakse- väljapaneku kastid, struktuurid, fotod, teksti tüüp jne.- ei ole isegi kokkuvõtlikult esitatud. Muidugi näen ma nende näituse tööriistade märke igas individuaalses taotluses, kuid mitte abstrakt-süsteematisel tasemel nagu esemeid. See on häbiväärne.

Paljudes muuseumides ja mitte ainult kunsti-kollektsioonides on esiplaanil esteetiline näitusekeel.

11: Seetõttu pöördun ma suure ajutise näituse selle elemendi poole. “Objekt teeb rõõmu” on seal peaaegu nagu pealkiri. Sisenedes väikesesse ruumi, mängib seal vaikne muusika- Haydn’l “Loomine”, usun ma. Kataloogis tõstatub tsitaat sensitiivsel, esteetiliselt taustatoonil:

Loominguline akt, mis särab läbi ilusa eseme kui avalikustatud mõtte väljendus, on rikkaim, kõige mitmekesisem ja peenem inimkeel. (SR)

Sellele järgneb seletus:

Mõningaid valitud ilusesemeid püüdetakse peenes ümbruskonnas lossi näitusesaalis tehnoloogiliste saavutuste abil. Tagasihoidlikke allkirju on minimaalselt ja nad on esteetiliselt segunenud. Seda tüüpi näitusel kannavad esemed tähelepanelikule jälgijale oma ilu. Külaskäigu lõppedes pöördub ta tagasi oma igapäevaelu ja isikliku rikastamisega seotud probleemide juurde. (“700 aastat”:71f)

Ja tõesti, asjad ei ole tõesti mitte ainult väga ilusad, vaid nad on ka esitletud väga meeldivalt viisil: sametil, kõige kõnekamate valgusefektidega. Ja allkirjades on esimesena alati kunstniku nimi.

Kuigi Alimentarium ei ole ei kunsti ega rakenduskunsti (kujutava) kunsti muuseum, olen ma kindel, et ma leian sarnaseid esitlusi ka püsinäitusel.

12: Mis ilusaid asju tehti peentest materjalidest selle uue ja hinnalise joogi, kohvi tarvis. Esteetiline näitusekeel siin ei ole enam nii meisterlik nagu varem ja mitte enam täielikult puhas- isegi segatud seletavate elementidega, kuna kõik on pandud ajaloolisse konteksti.

13: Pisut hiljem täidab see väljapaneku kast mind mitte ainult suure meeldivustunde, vaid ka peaaegu vaimse aukartusega. Esialgu on näha vaid mõned Vana-Egiptuse joonistused. Alles siis kui ma piilun läbi väikse augu, avastan ma midagi täiesti märkimisväärset: väike leivapäts, rohkem kui 4000 aastat vana, leitud Egiptuse hauakambris. Uskumatu. Nüüd mulle meenub, et üks sõber kunagi rääkis mulle, et ta oli lugenud sellest esimesest vaakum-pakendis leivast Ginessi Rekordi-

teraamatust... Vaatamisväärtne ese on välja pandud sel viisil, et ta oleks maksimaalselt meeldiv. Kõigepealt ümbritsetakse ta väikse õhukindla klaasanumaga, asetatuna suuremale väljapaneku kastile, mis sisu pigem katab kui avab. Assotsiatsioonid, mis mulle sellega seoses tulevad, on "eriti väärtuslik", "ohustatud", "hauatagune elu" jms. ja see on ka natuke nagu teatraalne. See kannustab mind vaatama teatralise näituse keelt ajutisel näitusel Šveitsi toiduajaloost.

14: Siin olen ma absoluutselt vaimustatud: täielik interjöö, vastav ajalugu. Pealkiri "Objekt mõjutab emotsioone" on täpiks. Kuid kataloogi tekst toob mind tagasi reaalsusse, juurides välja igasugu emotsioonid, et ma võiksin läbi elada ajalugu:

Ajalugu "nii nagu ta tegelikult oli" on esitatud realistliku rekonstruktsiooni vormis- libtne 17.sajandi talupoja pere oma kasina söögi juures. Stseen illustreerib ka igapäeva struktuuride stabiilsust. See baseerub illusioonil, et minevikku saab rekonstrueerida ja ajaloost teha elav kogemus. Tulemus on idealiseeritud looming "vanadest headest päevadest", kus objekt on nagu vahend emotsioonide kokkusidumiseks ja nende projekteerimiseks minevikku. ("700aastat":79)

Ma võin kihla vedada, et paljud külastajad ja mitte kõik nendest lapsed, armastavad seda stseeni kitsega. Kas nad tõesti tahavad kuulda selle illusiooni sõnumit? Ma loodan seda. Sest minu arvates peaksid näitused endiselt rõhuma sellele, et ajalugu on minevik, läinud alatiseks, isegi mõnede klišeede hävitamise hinnaga. Kuna kõik muuseumid ilmselt kasutavad palju erinevaid näitusekeeli korraga, võin ma hästi ette kujutada, et sama kehtib ka püsinäituse suhtes.

15: Kui armas, milline huvitav väljapanek - Tõeline maja Filipiinidelt. Päril ausalt, mulle meeldiks mõnikord veeta siin puhkust. Mõjutatuna kõige selle poolt, mida ma olen lugenud või näinud, otsin ma võõrandavat aktsenti. Kuid seda ei ole. Pidades silmas kõrget museoloogilist teadlikkust selles muuseumis, võib seda vaevalt pidada tähelepanematuseks. Veel on maja mu silmade ees, seistes Šveitsi muuseumi vaibastatud põrandal, mitte kaugel Filipiinidest. Selle kõrgust on vähenatud, kuid muidu on ta absoluutselt realistlik. Mulle ta igal juhul meeldib ja mul on ka rõõm näha noort võluvaid giidi juhtimas gruppi koolilapsi, kellel ta mõningaid esemeid isegi puudutada lubab. Maja on esitletud ilma pealetükkivate moraliseerivate varjunditeta. Kuidas on aga õpetliku (moraliseeriva) näituse keelega Alimentariumis?

16: Siin, muuseumis kui koolis. Eksamit siin siiski ei ole. Selle asemel pean ma palju asju ise tegemaks, kasutades väikseid vahendeid, liimides kokku savinõusid, tehes arvutiprogramme. Kataloogi

tekst kannab pealkirja “Ese harib” ja toob päris selgelt välja selle näituse selle osa eesmärgid:

Palju tegevust, kaasa arvatud elektroonika ja selgelt struktureeritud tekst koos kirjalike ja pildiliste allikatega on külastajale giidiga tuuriks läbi toidu ajaloo Šveitsis kooliruumi atmosfääris. Võtmepunktidele juhitakse tähelepanu, edasiseks informatsiooniks on olemas kirjandus. Jutus kasutatakse esemeid- Eesmärk on teha ajalugu arusaadavaks praktiliste asjade õpetliku jälgimisega, rõhudes nende funktsionaalsete aspektidele ja otsestele kontaktile nendega. (“700aastat”:82f)

Tõsi, ma olen õppinud palju; kuid ma ei tunne ennast vabalt isegi selles sektoris mitte, koos tema killustatud ajaloo ja üldise väheste kontekstiga. Segatud teiste näituse keeltega, nagu ta sageli on praktikas, leiab selline viis kindlasti kasutust; kuid ta vajab pidevalt lõdvestamist teiste presenteerimisvormidega. Ma ei tea, kas selliseid elemente leiab ka püsiekspositsioonis...

17: Mõned asjad tulevad väga hästi üle, kuigi lavastamine on siin pisut vabam. Kuigi süstemaatilisi teadmisi toetavad esemed ja didaktilised diagrammid. Didaktiline näitusekeel, mis koos esteetikaga on tõesti kõige tavalisem, esineb paljudes variatsioonides. Nii et jätkame vaatamist.

18: Kirjutatud sõna on kõikjal. Ajalooroomat on klammerdatud seinale. Kuid ma pean ütlema- see on väga hästi tehtud, nii suure sisseehitatud kohmakusega: pildid on kinni kiilunud kõrvalruumi ukse sisse, esemed laiali puistatud ilma erilise esteetikata. Kuid esemed ei olegi asja mõte, nagu ma loen kataloogist.

Siin on informatsioon kõik-tähtis. Sellist tüüpi näitusel mängib suurt rolli tekst koos graafika ja illustratsioonidega. Ja seepärast et museum ei ole museum ilma esemeteta minevikust, on mõnimgad enam-vähem jubuslikult valitud. Kuid nad on seal vaid teksti illustreerimiseks, sest eset tajutakse ainult kui mineviku poolt jätud jubust, mil pole midagi öelda struktuursete ajaloosuhete kohta. (“700 aastat”.75)

Ei, siin on tõesti vahend vale. Miks mitte panna see kõik raamatusse, mida ma võin kodus mugavalt lugeda. Ma olen peaaegu pisut pettunud, leides selliseid tekstirohkeid “väljapanekuid” ka mujal muuseumis.

19: Halb, töesti halb. Kes seda kõike loeb? Väike osa kõigist külastajaist. Alimentariumis on see siiski väga harvaesinev. Suurem osa näitustest on väga elavad, isegi liiga moraliseerivad. Ja piisavalt naljakas on see, et tsitaati sellest näituse keelest võib leida toidu näituse ajaloos.

20: "Muuseum kui jutustus" on tagasihoidlik pealkiri. Eesmärk on rääkida ajalugu lihtsal viisil- ja tegelikult on see väga positiivne. Kataloog kirjeldab seda keelt järgnevalt:

700 aastane toidu areng Šveitsis on esindatud neljas järgus esemete, teksti, graafika ja illustratsioonide tasakaalustatud esitusega, kasutades selleks ka tehnilisi abivahendeid. Tähtis koht on reserveeritud eseme rollile kui muuseumi keskele elemendile ja nende esemete aistingutega seonduv, kui osa üldisest kontseptsioonist, aitab külastajal samastuda minevikuga. ("700aastat":87)

Ma tahaksin mainida üht elementi samase expo-graafiaga püsinäitusest, mis mulle eriliselt meeldis.

21: Suurepärane esemete valik, olulised illustratsioonid, lühikesed tekstilõigud, sisutihedad ajaloolised tsitaadid ja perioodi muusika annavad edasi veenva pildi endisest lauakultuurist. Pealegi on kohe selge, et see ei ole rekonstruktsiooni katse. Stiil on vihjav, meetod, mis jätab palju ruumi interpretatsioonile. Seda tüüpi väljapanek lepitab neid, kes on kannatanud kirjaliku sõna liigsuse all.

Siiani oleme me muretsenud vaid "näituse" teema pärast. Alles nüüd olen ma hakanud aru saama kui kompleksne see vahend- või pigem see uut meediat moodustav kombinatsioon on.

Kuid nüüd tahaksin ma liikuda edasi teise küsimuse juurde: Kuidas asjad tegelikult satuvad muuseumi? Või sügavuti minnes: Millist rolli mängivad asjad inimeste jaoks? Siin olen ma taas eriliselt õnnelik, avastades museoloogilise ajutise näituse, mis pühendatud just sellele teemale. Pealkiri "Esemete lood" on paljutootav. Sissejuhatus kataloogi ütleb järgmist:

Taldrikud, klaasid, lusikad, noad, kavalid, kastrulid, praepannid, säilitusnõud, köögimasinad- meid ümbritsevad toiduasjad. Me kasutame neid palju ja mõnega neist on meil eriline suhe.

Me oleme kirjanduslikult ümbritsetud asjadest- kasulikest ja kasutatutest, ilusatest ja inetutest, väärtuslikest ja väärtusetutest. Asjade kaudu me õpime elu. Asjad on informatsiooni kandjad. Asjad lisavad tähendust meie eludele, kui mälestused, kui sümbolid.

Meil on lõputult omandeid. Me boiame nendest kinni, et neid taas kasutada, sest nad on väärtuslikud või ilusad; või kui suveniire, tunnistajaid, sümbolite. Me kogume asju. Me näitame asju, mida me oleme kogunud teistele inimestele.

Muuseumid säilitavad asju ka inimeste nimel. Alimentariumis on need toiduasjad. Enam neid

ei kasutata. Kuid nad räägivad maailmadest, mis on kauged ja möödunud.

See näitus loendab taas palju esemejutte. Kasulikest, hinnalistest ja ilusatest asjadest, asjadest, millel on mälestuslik, informatiivne või sümboolne väärtus. Need on kõik esemete lood inimestest ja asjadest. Inimesed vajavad asju, bindavad asju, armastavad asju, viskavad neid ära või säilitavad neid. ("Esemete lood":4)

Ma hüppan treppidel oma tulevasel külaskäigul muuseumi, imestades, kuidas on see võimalik, ehitada üles näitus antud teema umber. Mulle meeldivad Alimentariumi osavalt koostatud näituse tekstid sedavõrd, et ma kohe loeksin esimese osa sissejuhatuse "Inimene⇌Asi", märgitud põrandale – see ilmselt on inimeste ja asjade omavahelisest suhtest.

22: Ma heidan pilgu näitusele ja seejärel loen:

Kõik toidu ja toitumisega seotud aspektid on omakorda seotud väga erinevate asjadega. Söögikultuur on vaevalt võimalik ilma asjadeta. Seega mõlemad, nii inimesed kui asjad on selle näituse keskpunktis. Või, olles täpsem: inimesed ja need asjad, mida me võime nimetada toiduasjadeks.

On asju, millest mõeldakse kui kasulikest, millel on kasulik funktsioon. Näitkeks lõikamiseks. Või teine näide, küpsetamiseks. Seepärast inimesed hoiavad neid, et nad saaksid neid taaskasutada. Et saavutada eesmärki. Teatud mõttes on nad vahendajad, liidid inimeste ja neid ümbritseva maailma vahel. Kui nad on kulunud- ja mõnikord isegi varem- nad visatakse ära. Või nende materjal pannakse teise kasutusse. Või neid säilitatakse muudel põhjustel.

Asjadele omistatakse väärtusi. Asjadest mõeldakse kui väärtuslikest või kui ilusatest. Neile

omistatakse mälestuslikku, informatiivset või sümboolset tähendust. Seepärast boitakse neid nii, et nad neid omistatud väärtusi jälle ja jälle meenutaksid: igale inimesele eri viisil, vastavalt tema isiklikele vajadustele. Teatud mõttes on nad inimese ja tähenduse vahendajaks. Sellised väärtused muutuvad, nad kerkivad ja mööduvad.

See esimene ruum on pühendatud toidu-kultuurile- nagu "elus", kuid välja pandud museooloogiliselt: asjad, mida kasutatakse instrumentidena, asjad, millele väärtus omistatakse, asjad teile kasutamiseks ja asjad, mida teie võite väärtustada.

Asjad iseenesest ei ole ei kasulikud, väärtuslikud ega ilusad. Nad muudetakse kasulikeks, väärtuslikeks ja ilusateks inimeste poolt. Igaühe poolt individuaalselt, iga inimgrupi, iga ühiskonna poolt, igal ajaperioodil ja alati erinevalt.

Seega pole asjad mitte ainult seda, mis nad on. Asjad on, mis nad on, tänu inimestele, inimese individuaalse silma läbi tema kasulikkusele, väärtusele, ilule, mälestusele, tunnistusele, sümbolismile, kõik, mida inimesed temas näevad. Need omadused ilmnevad ilmselt sageli kombinatsioonis, tihedalt läbipõimununa, nagu elu isegi.

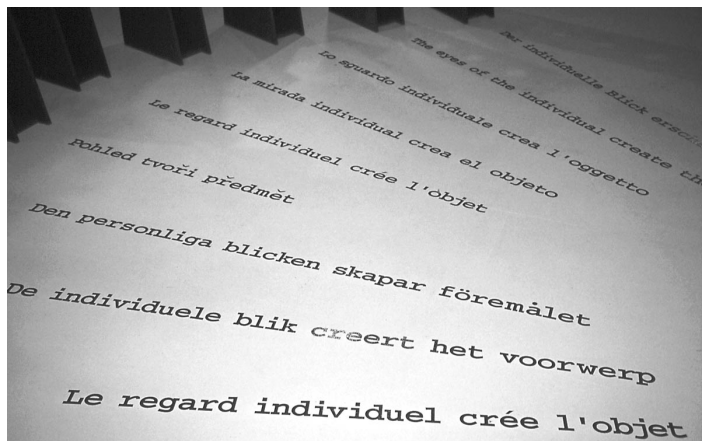
Antud näitus demonstreerib meie vaadet asjadest. Nii öelda ta näitab üht võimalikku vaadet paljude hulgas. ("Esemete lood":108/110)

Mulle erilisel meeldib viimane lause, milles enda vaade on suhteline. On ka võimalik näha kõike erinevalt. See on rahustav.

23: Kahvlite installatsioon ruumi keskosas pälvib

mu tähelepanu kõigepealt. Vaevalt nähtav suur Plexiglas kahvel esindab seetõttu vaid potentsiaalset kahvlit. Kõik pinevil, piilun ma läbi mitmesuguste piiluaukude, nähes iga kord erinevat, läbinisti füüsilist kahvlit.

24: Ja sõnum on kirjutatud põrandale mitmetes keeltes: “Eseme loob individuaalne pilk.” Ma olen üliõõmus: Seda komplekset sõnumit poleks saanud paremini esitada.

Ma tunnen suurt soovi selle üle mõtteid mõlgutada ja kõigepealt jätkata kataloogi lugemist. Ma naudin peanäitust ja kataloogitekste tassi kohvi juures.

KASULIK ESE-NÄIDE: LÕIKAMISEKS

Lõikamisesemed on kesksed igas toidukultuuris. Vajalik on ainult tera ja käepide. Oma primitiivses vormis on nuga universaalne mitmes mõttes – ta on alati käepärast ja eriliselt mitmekülgne. Kuid teda saab kohandada ja rakendada ka ükskõik millisel eri juhul. Teda saab isegi mehaniseerida komplekseks kasutamiseks köögitehnikas.

Lõikamine on ka sümboolne tegevus – tegu pole mitte ainult asjade lõikamise, vaid ka nende eraldamise aktiga, labutades kasuliku kasutust.

Lõikeesemeid vajatakse toidu kõigis faasides: põllumajanduses niisama palju nagu nende töötlemisel ja säilitamisel, kauplemises, ettevalmistamises ja tarbimises.

Tõenäoliselt igal ajal, loomulikult igal koostelaval inimgrupil on palju toidu juures kasutatavaid lõikeesemeid – komplektides ja eri disainiga.

Ennekõike hoitakse neid nende lõikevõime tõttu, aga ka seetõttu, et neid peetakse väärtuslikeks või ilusaiks, või nende sümboolse väärtuse tõttu. (“Esemete lood”:160)

KASULIK ESE-NÄIDE: TOIDU VALMISTAMISEKS

Toiduvalmistamise esemed on kesksed igas toidukultuuris. Võtke tulekindel nõu. Oma primitiivsel moel on keedupott universaalne mitmes mõttes – ta on alati käepärast ja eriliselt mitmekülgne. Aga teda võib ka kohandada ükskõik millisel eri eesmärgil. Teda saab teha ka nii suureks kui vaja tööstuslikuks rakenduseks.

Toidu valmistamine on ka sümboolne akt, luues vabe loodusliku ja tsiviliseeritu vabele.

Toiduvalmistamisesemeid kasutatakse töötlemiseks, säilitamiseks ja ette valmistamiseks.

Igas majapidamises on mitu toiduvalmistamise eset, minimaalselt kaks põhilist – keetmise ja praadimise tarvis.

Ennekõike hoitakse neid nende söögivalmistamisvõime tõttu, kuid võibolla ka seepärast, et neid peetakse ilusaks. (“Esemete lood”:170)

ILUASJAKS PEETUD ESE

Atraktiivseiks näiteks peetakse idealiseeritud talupojakultuuri kasulikke esemeid. Aga ka disainkastruleid, klassikalisi või kaasaegseid komplekte. Ka masinatest võib mõelda kui ilusatest.

Ilu mängib oma rolli toidunõudes kus iganes – põllumajanduses sama palju kui köögis; ja väga sageli ka laua peal, muidugi. Inimestele meeldib välja panna ilusaid toidunõusid maja parimas toas.

Igas majapidamises on loendamatu esemeid, mida peetakse ilusadeks. Mida ilusamaks neid peetakse, seda vähem kasutatakse.

Ilusaid esemeid koheldakse suure hoolega. Mida ilusamad ja väärtuslikumad nad tunduvad, seda rohkem tähelepanu neile pööratakse. Sageli on need ka mälestusesemed märkimisväärse sümboolse väärtusega.

“Ilu” on suhteline mõiste. Ei ole olemas tõeliselt kaunist toidunõud. Ainult esemed, mida peetakse ilusaks – üksikisikute, gruppide või ühiskondade poolt. Mis iganes võib olla kaunis. Ei ole aga ilu ka mingi stabiilne mõiste: ilu mõisted muutuvad kogu aeg. (“Esemete lood”:116)

ESE MEENUTAB

Meenutus või mälestuslikku väärtust võib omistada millele iganes – banaalsele, kasulikule esemele või kallibinnalisele jooginõule, esemetele, mis pärinevad tööstuseelsest maailmast nostalgilistes mälestustes “vanadest headest päevadest”, ese Filipiinidelt või lemmikprodukti eriline pakend.

Toidunõud mälestusliku väärtusega võivad siiski olla ka igapäevases kasutuses.

Mälestusesemeid peetakse alati kalliks. Neid võib hoida salakobas või seal, kus neid kõige enam kasutati. Nende kohalolek annab üksikisiku või ühiskonna elule mõtte. Kas nad on nende omaniku silmis väärtuslikud või väärtusetud, ilusad või inetud, domineerib alati nende mälestuslik väärtus.

Toidunõud võivad meenutada mineviku sündmusi või tuua meelde teatud inimesi. Kuigi mälestuslik väärtus on olemas ainult nende jaoks, kes teavad- üksikisikud, inimgrupid, ühiskonnad. Mälestus on alati isiklik, individuaal-isiklik või kollektiiv-isiklik. Mälestusväärtus on subteliselt stabiilne. Kuid teave asjaoludest võib kaotsi minna. ("Esemete lood":124)

ESE INFORMEERIB

Uut tüüpi kohvimasin, õunakooriga, mõni uus pakend, uut tüüpi masin jne: need on esemed suure informatiivse väärtusega.

Neid peetakse kalliks kui mingite eriliste asjaolude tunnistajat. Nende väärtus suureneb ajaga. Informatiivne väärtus käib sageli käsi käes mälestusliku või sümbolse väärtusega.

Toidunõud on säilinud kui tõelised möödunud aegade tunnistajad. Elukõige tunnistavad nad enda eksistentsi. Tõlgendatuna ekspertide poolt, võivad nad infot alla jätta- kuigi see käib ainult nende endi kohta, mitte kunagi aga nende aja kultuurilise keskkonna kohta. Inimarengule tähtsatele esemetele omistatakse informatiivne väärtus. See väärtus on peamise tähtsusega mitte ainult muuseumide vaid ka erakogujate jaoks. ("Esemete Lood":134)

ESE KUI SÜMBOL

Ader on sümbol "pinnase sulgemisele", katseklaas "teadusuuringutele", lusikas "söömisele" jne.

Toidunõud sümbolse väärtusega on kõikjal meie ümber. Nad võivad olla isegi veel regulaarsetes kasutuses.

Esemeid, mida peetakse sümbolseks, peetakse ka kalliks isegi siis kui nad ei leia enam mingit võimalikku kasutust. Sellistel juhtudel ilu ja materiaalne väärtus on teisjärgulised. Sümbolne väärtus käib tihti käsi-käes mälestusliku või informatiivse väärtusega.

Mistabes toidunõud võib vaadata kui sümbolit. Nii üksikisikute, inimgruppide kui ka ühiskondade poolt. Seega sümbolid ei ole sünnipärased, vaid omandatakse hiljem.

Sümbolised väärtused teenivad enda esindamise ja sotsiaalse vahetegemise eesmärke või tegutsevad kaasaegsete liikmeskonna, rikkuse või trendi märgina. ("Esemete lood":180)

HINNALINE VÕI VÄÄRTUSLIK ESE

Hõbedat näiteks näbakse kui midagi kallibinnalist ja väärtuslikku. Seepärast on hõbeesemed väärtuslikud: vähemalt nende jaoks, kel on lisaks teised söögiriistad. Kuigi kellegi jaoks, kes sööb iga päev puulusikaga, lihtsad terasest noad ja kavalid võivad olla mingi väärtusega. Isegi Türgi mortäär või portselan-tass võivad olla hinnalised/väärtuslikud.

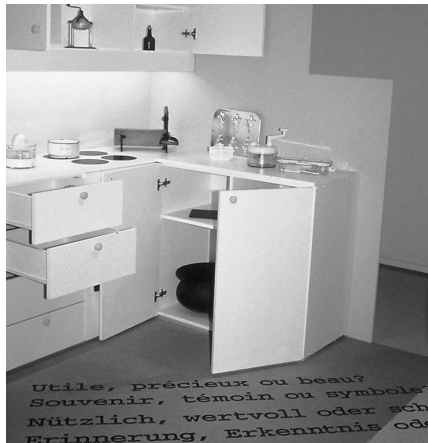
Väärtuslikud toidunõud mängivad erilist rolli tarbimiskontekstis, subtluses teiste inimestega, kui neid näbakse kui väärtuslikke kalleid esemeid, mida boitakse eri sündmuste ja austatud külaliste tarvis. Meile meelbib välja panna hinnalisi ja väärtuslikke esemeid nagu joogiklaasid, pubvetkappi söögitoas. Nad edastavad sõnumit, et tegemist on jõuka majapidamisega koos traditsioonide tunnetamisega.

Igas majapidamises (isegi "vaeses") on mõned subteliselt kallibinnalised esemed, mida peetakse väärtuslikeks.

Kallibinnalisi, väärtuslikke esemeid peetakse kalliks. Esiteks selle väärtuse pärast, mis neile on lisatud, aga ka – harva kasutatud – kasulikud esemed. Sageli on nad ka ilusad, või nad võivad meenutada mingit erilist sündmust või omada sümbolset väärtust.

Toidunõu ei ole sünnipäraselt väärtuslik. Pigem ta muudetakse väärtuslikuks. Seda materiaalselt väärtust võib omistada ainult läbi võrdluse millegi muuga. Väärtulik viitab seetõttu alati väärtussüsteemile. Ja iga üksikisik, iga inimgrupp, iga ühiskond omab erinevat väärtushierarhiat. "Väärtuslik" on seetõttu alati subtelne mõiste. Kuigi üldreeglina võib öelda, et kui miski on harvaesinev, on ta kallim ja seega suurema väärtusega. ("Esemete lood":190)

Vaatan taas väljapandud esemeid ja tunnistan, et seal on palju, mida mina oleksin teinud teisiti.

25: Kuid see õigus on täpselt kooskõlas näituse disaineritega ja tuuri lõpus on külastaja kutsutud just seda tegema. Nii nagu öeldakse kataloogis:

KASULIK, VÄÄRTUSLIK VÕI ILUS?
MÄLESTUS, INFORMATSIOON VÕI SÜMBOL?

Esemeid näbakse kui kasulikke? Neil on kasulik funktsioon. Need esemed on teie jaoks olemas. Kasutage neid.

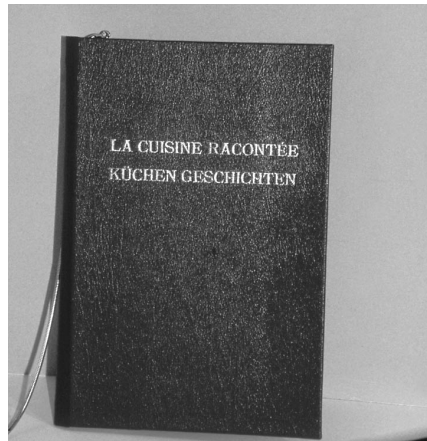
Esemete omistatakse väärtusi. Need esemed on Teie jaoks. Andke neile väärtus, mida nad pälvivad. Kui teil on kommentaare selle teema kohta, palun andke neist teada külastuste raamatus; või korraldage esemed ümber; nii nagu teile näib sobivat. ("Esemete lood":198)

26: Iga üksuse nimi lihtsas köögidisainis on näidatud põrandal.

27: Külastajatel on lubatud avada sahtleid ja kapiuksid.

28: **Esemete allkirjad** sisalduvad kõik raamatus "Köögi lood".

29: Kuid kõige rohkem meeldivad mulle peeglid, milles ma võin end alati näha koos tähtsa esemega. Sel teel on keskne sõnum, et esemed hakkavad elama ainult läbi inimeste, hästi esitatud.

Palju on saanud mulle selgeks suhtest – inime-asi – üldse. Kuigi, tegemist on näitusega. Milline näituse keel tegelikult domineerib? Seda on väga raske öelda. On tõesti mõningaid esteetilisi elemente, samuti mõningaid didaktilisi, samal ajal kui teatraalsed elemendid on ainult marginaalsed. Kuid põhikontseptsioon näib mulle algselt laialivalguv; kaasnev näituse keel stimuleerib külastajaid mõtlema veel ja veel.

Ma juba ootan “Esemete lugude” näituse järgmist etappi väikses poolümmarguses Alimentariumi keskkorras. “Inimene ↔ asi ↔ muuseum” on põranda sisse kirjutatud. Jah, see on selle suhte musealiseerimisprotsess. Kataloog ja näituse tekstevad asjad varsti selgeks:

Musealiseerimine on protsess, ülemineku faas.

Inimesed ja toiduajad on selle näituse südamikes. Esimeses osas oli rõhk selle subte põhiolemusel.

Asju säilitatakse nii, et neid võib taas kasutada. Neid hoitakse ka nende materiaalse väärtuse tõttu või nii, et neid võib taas sularahaks konverteerida; see on ka üks kasulik funktsioon. Sellisel hoidmisel ei ole midagi tegemist musealiseerimisega.

Musealiseerimine tähendab asjade hoidmist nende omistatud väärtuse tõttu. Asjade selline hoidmine on tavaline “elus” niisama palju kui muuseumis. Näituse esimeses osas oli selle kohta arvukaid näiteid.

Siin ja kolmandas osas on fookus muuseumil kui elukutselisel boolekande ja näituse institutsioonil. Kõigi nende asjade puhul on vajalik, et ühiskond ütleb, et nad vääriavad hoidmist selle-

pärast, et neid peetakse väärtuslikeks või ilusaiks või neile on lisatud mälestuslik, informatiivne või sümbolne väärtus.

Põhibulka kõigist kasutatud asjadest ei musealiseerita kunagi. Musealiseeritakse ainult subteliselt väike osa, iga päev ja kõikjal üksikisikute või inimgruppide poolt oma ümbruskonnas. Ainult väga väike osa musealiseeritakse muuseumides kollektiivselt. Musealiseerimine on seetõttu alati selektiivne protsess. Ta annab oma panuse ajaloo tuleviku nägemuste vormimiseks. Seega muuseumitöö tähendab ka pidevat elamist koos ajaloolünnkadega.

Alimentarium ei ole erand. Seal võiks olla palju rohkem näiteid toidunõudest, kui tal oleks vana kollektsioon, mida oleks üles ehitatud süsteemaalselt. Kuigi tema põhiülesanne ei ole mitte üle ehitada kollektsiooni, vaid visualiseerida toiduga seonduvad asjaolude. (“Esemete lood”:200/202)

Siin turgatab mulle jälle pähe, et nii juhtumisi kui asju (nii naturaalsed kui kultuurilised) saab musealiseerida, kuid esitlemiseks peavad nad olema materiaalses vormis. Ühes museoloogilises artiklis leidsin ma termini “musealium” kõigi musealiseeritud asjade kohta; mulle see päris meeldib. Nendele sel viisil omistatud museaalsuse tõttu, muutuvad asjad kuidagi väga eriliseks, millekski, mis oma semiootilis-sümbolistlikul viisil viitab erilesele inimene-asi suhtele.

30: Muuseum muuseumis: teatraalne näituse-keel. Apropos, selles muuseumis on palju tühja ruumi. Kuidas? Tekstipaneel selgitab:

MUSEALISEERI OMA ESE

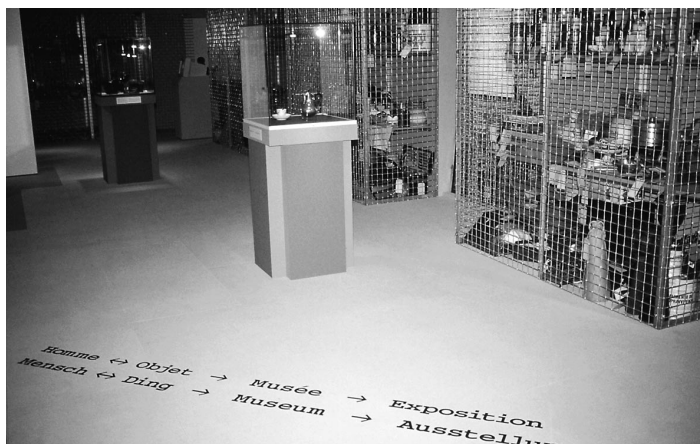
Esemeid musealiseeritakse neile omistatud väärtuse tõttu. Miks sa tahad musealiseerida eseme, mille sa oled endaga kaasa toonud?

Et midagi musealiseerida, tuleb ta kõigepealt katalogiseerida. Niisiis musealiseeri oma ese, täites vastava kaardi arvutis. Siis sa saad arhiveerimise kaardi koopia.

Muuseum on ühendav ja eksponeeriv. Seega palun valige ümbrus, mida te peate oma esemele kõige sobivamaks. Arvuti annab ka allkirja märgistamiseks. ("Esemete lood":204)

Külastaja poolt esitatud tegevus selgitab musealiseerimisprotsessi, kaasa arvatud tema paariline kodus. Näitus aitab meil kujutada, mida me teeme ja saada selget ideed sellest, kuidas me asjadega ringi käime.

Kuid mis juhtub musealiseeritud esemetele muuseumis nüüd?

31: Pealkiri "Inimene⇌Asi⇌Muuseum⇌Näitus" on kutse uurida kaasaegse näituse teist peaosa. Peale kiiret pilku ruumi, ma loen:

Musealiseeritud, inventariseeritud ja teaduslikult töödeldud asjad on käsitletud mitmesuguste kuraatorite poolt sel viisil, et tagada nende võimalikult väike kahjustamine. Vajadusel neid restaureeritakse. Kõik Alimentariumi toidunõud, mida ei nõuta kubugi mujale muuseumi, on välja pandud siin. Kogu inventarinimestikku võib vaadata ekraanilt.

Musealiseeritud asi-söök kultuur on esitatud visuaalselt. Toidunõud on välja pandud sellisel viisil, et tuua välja nende lisaväärtus - väärtuslikud ja ilusad esemed, mälestuslikud, informatiivsed ja sümboolsed esemed - viies väljapaneku kastis. See näitab meie nägemust nendest asjadest; mis on aimult üks nende lõpmatust bulgast.

Toidunõud ei räägi enda eest. Seetõttu räägime me teile palju esemete lugusid ruumi keskel. (Esemete lood":206)

32: Kõikjal on puurid; täis esemeid: musealiseeritud materiaalne kultuur.

33: Kõik esemed on sildistatud.

34: Neid ilmselt salvestatakse väga detailselt.

Kataloog räägib:

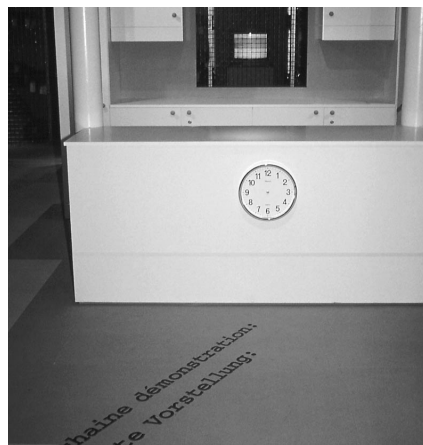
Esemed on laos suuruse või materjali järgi, värvi või kuju järgi, niiskuse või temperatuuri nõuete järgi; samuti vastavalt temaatilistele, geograafilistele või kronoloogilistele aspektidele, võibolla ka komplekse segasüsteemi all, või lihtsalt inventari numbrite järgi, nagu siin meie näituse laos. ("Esemete lood":208)

Seetõttu need "kütkestatud asjad", ootavad uurimist, restaureerimist ja võiolla ühel päeval isegi väljapanemist. Näituse selles osas turgatab mulle äkki pähe, et definitsiooni järgi katab museum kõike- kogumist, töötlemist ja väljapanemist.

Ka viimast aspekti kujutatakse erutaval museoloogilisel näitusel. Viis väljapaneku kasti toovad välja esimeses osas esitatud lisaväärtused ja näitavad esemeid sellisel viisil, et just nimelt neid väärtusi välja tuua: individuaalne ilus ese, mõned väga kallihinnalised esemed, mälestusesemed, sümboolsed esemed.

35: Ühes kastis avastan ma informatsiooni edastavad seeriad. Siin võin ma piirduda lühemate kommentaaridega, kuna ma olen näituse faktoritest juba detailselt raporteerinud. Vaatamata erinevatele kavatsustele näitavad need väljapaneku-kastid tegelikult alati sama näitusekeelt, segu esteetilisest ja didaktilisest esitlusest. See on nii läbi kogu tiiva, muuseas, isegi siis kui esemete kuhjumine trellide taga võib meenutada teatrit.

36: Ruumi keskel on mingi alus, millel on kell. Siin näidatakse muuseumi esemeid. Sõbralikud hästi informeeritud teenindajad loetlevad esemete lugusid ja kirjeldavad valitud objektide varasemat konteksti. Eravestluses nad rääkisid mulle, et nende töö viib neid tihti huvitavatesse vestlustesse külastajatega ja et nad on ka ise palju õppinud.

Olles läbi uurinud kõik põhilised museoloogilised teemad – nii teoreetilist kui füüsiliselt – tahaksin ma lõpetada, pöördudes tagasi näituse juurde, mis minu jaoks ühendab väljapanekuük-

sused komplektides või “lausetes”, mis kokku võetuna teiste “lausetega” on kokku näituse tekst, mis kannab endas tähendust.

Et olla kindel, et näitust nähakse just nii ja mõningal määral ka kui kokkuvõtet, otsin ma seliseid näituse üksusi.

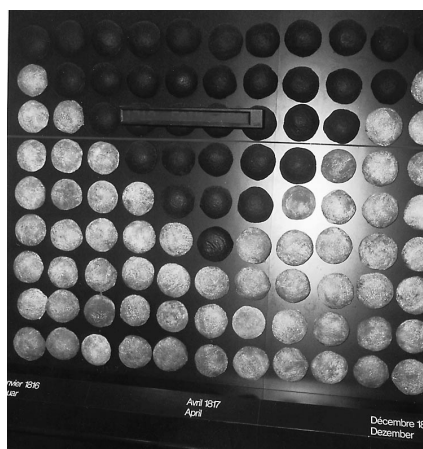

37: Siin on tegu mingi segu loomaga, kes seisab puu all, kokku pandud mitmetest elementidest, koos piimanõu ja munaga, millega kaasneb tekst, punane plintosa ja valgustus. See tähendab “taimsete ja loomsete toiduainete ülemaailmset tarbimist” – kolme dimensiooni.

38: Teine demonstratsiooni osa koosneb väljapanekust plintosel koos illustratsiooniga vasakul ja joonistatud inimese piirjoontest; väljapaneku kastil on maja mudel, värvitud eri värvidega. Üldine idee toiduainete funktsioonide võrdlemisest arhitektuurielementidega on selge, kuid detailid vajavad pisut selgitust. Ma leian selgitu-

sed suurtel ümmargustel värvilistel paneelidel, kinnitatuna paremale seinalle. Peeglid projekteerivad mind samuti stseeni. Kas kõik need mitmesugused komponendid on osa samast põhiüksusest? Ja taustal avastan ma mõned värvilised arhitektuurilised elemendid, kujutatuna tegelikul muuseumi struktuuril. Kas see on mingi uus väljapaneku üksus? Kuna ühelgi kolmest osast pole mõtet ilma teisteta, näit. ei suuda nad üksi edasi anda tähendust, mulle näib, et kõik kolm käivad koos, et moodustada ühtset temaatilist olemist, millest külastaja ei pruugi aru saada.

39: Üks väga kompleksne installatsioon: domineeriv sein “leivapätsidega”, moodustades ostujõu kõvera, aastanumbrite, tekstilõikude ja graafikaga, väljapaneku kast mitmesuguste esemete ja allkirjadega. Tema esimene sõnum on nälg, siis nälg mitmesugustel aegadel detailsemalt.

40: Ja lõpuks isegi suurem installatsioon, moodustades väljapaneku üksuse kui terviku. Viis elu-suuruses figuuri mitmesuguse varustusega ja puhvet arveraamatuga, kõrvaklapid ja mitmed tehase elemendid. Selles “tehase elu” stsenaariumis üllatab mind kõige rohkem fakt, et need viis kuju on kõik sama värvi. Ma ei leia seletust sellele kusa-gilt. Kuid otsustades loetu ja nähtu põhjal, arvan ma, et see võib olla ainult võõrutamise efekt, mõeldud signaalina külastajale, et tegemist on ainult rekonstruktsiooniga. Teine element, mis räägib distantseerimise efekti kasuks, saates vaataja tagasi tänasesse päeva, on see, et stseenis kujutatud naine on elegantne ja kaasaegne, mitte mingi näitöölise sümbol.

Järgmise väljapaneku ees seistes haarab mind äkki mängusoo:

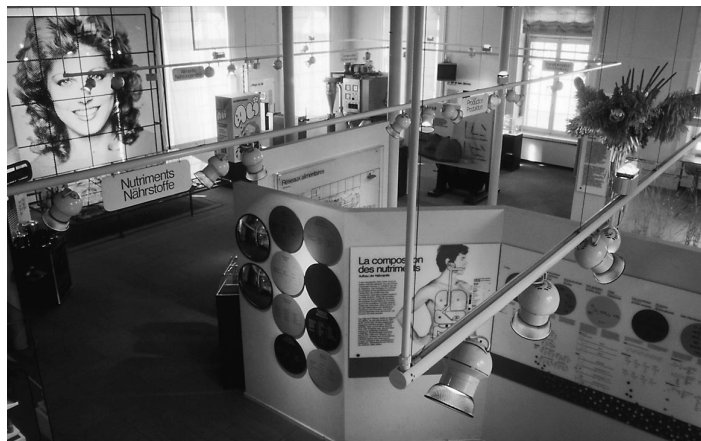
41: Pealkiri, üksik ese (kartulipress) plintosel, mingi reproduktsioon kartulite ja kohvipotiga, graafiline paneel ja tekst. Ma oletan, et sõnum on

midagi kartulite ja kohvi tarbimisega seonduvat. Terasemal vaatlusel saab väljapaneku sisu selgeks. Ma võiksin proovida üksikasjalikku osade analüüsi. Pealkirja suurus, tüüp ja värv. Pressi täpne asetus: põrandal, plinosel, väljapaneku kastil, seina vastas, toodud pisut eemale jne. Reproduktsioon: värv, must ja valge, suurus. Graafika: suurus, lame või 3-dimensiooniline. Tekst: tüüp, suurus. Siis värvid: eretus, valgus jne. Võimalused on nii mitmekesised ja ma ei arva, et detailne loetlemine oleks väga produktiivne. Sest see ei hõlmaks mitte ainult individuaalseid elemente, vaid ka nende ruumilise suhte üksteisesse. Iga väiksemgi detail muudab sõnumit.

Ma hakkasin vaimusilmas esemeid oma ümber vahetama. Kui näiteks kohvipott kui originaalse oleks kartulipressi lähedal (üks on siin lähedal, kuid see kuulub teise teemasse), oluline oleks kirjeldus “Kartul ja kohv”. Või kui statistikat tehtaks suuremalt ja esitletak kolmes dimensioonis, võibolla hõlmates mõningaid väikseid esemeid, aitaks see välja tuua muutused üle aegade. Film varasest kartulitarbimisest, näidatud mujal, lisaks erilise, dünaamilisema ja personaalsema aspekti sellele sõnumile.

Inspireerituna ka “700 aastat toitu” ajutisest näitusest, tahaksin ma nüüd ise väga disainida seda liiki museoloogilist näitust. Ma peaksin edasi andma üht ja ainust olukordade kogumit erineval viisil. Selline näitus võiks näidata kui suhteline on ülespanemise akt. Sest see on tõesti õige: ei ole olemas neutraalset, objektiivset näitust.

Kuid Alimentarium suletakse tunni pärast ja ma tahaksin taas saada üldmuljet, sektsiooni haaval; sest ma tean, et märk ei ole mitte ainult üksik väljapanek, vaid kogu näituse ruum, tegelikult museum tervikuna.

42: Raske on formuleerida ühtset sõnumit siin otsekohe. “Looduse/Teaduse” tähendus saab selgeks alles süüvides detailidesse. Didaktiline näituse keel on domineeriv, kuigi siin nagu mujalgi, võib tabada ka muid elemente.

43: Elamud signaliseerivad koheselt “antropoloogiat”, “mitte-Euroopalikkust”, “eksootikat”. Siin domineerib teatraalne näituse keel- kuigi mitte täielikult, esineb ka võõrutusefekte. Väljapanekutes võib kohata didaktilisi elemente.

44: Väga paljude vanade esemete kohalolek vihjab ajaloole. Siin võib tõenäoliselt leida suurimat mixi didaktilisest ja esteetilisest näituse keelest, alati küll elementidega muudest keeltest.

On kerge selles laias ülevaates välja tuua näituse elemendid-eksponaadid ja nende väljapanemise viisi, samuti ka ruumilised elemendid. Ja kui ma vaatan aknaaluseid radiaatoreid, siis adun, et need viitavad ainult sellele, et maja pole enam uus. Nüüd võin ma kergesti sobitada need näituse elemendid üldisesse näituse situatsiooni, kuhu sõnum, näituse autor ja mina kui külastaja, kõik kuulume.

Kohvi juures mediteerin oma külastuste üle. Milline erutav asi on museoloogia. Ma ei oleks seda kuidagi uskunud. Minu jaoks olid museoloogid alati ainult inimesed, kes töötasid muuseumis. Kuidas ma võisin eksida.

Kannustatuna oma kogemustest ja kõigest sellest, mida olen museoloogiast lugenud, olin ma taas tähelepanelik selle suhtes, mida võib teha kujutlus-visuaalne esitlemine-näitusel. Ma olen isegi lugenud, et “Näitus on tähenduste süsteem”. Alles nüüd mõistan ma nende ütluste täit ulatust.

Ja kuna ma naudin oma kohvi mitmete meeltega, meenutan ma ka ütlust, et illustratsioon ei viita mitte ainult nägemisele, kuigi see on priviileeritud muuseumis, vaid hõlmab kõiki meeli.

45: Teistes kohtades on kesksel kohal kuulmine, siis lõhn. Alimentariumi köök mõjub kõigile meelele.

Ma olen kuulnud toidumuuseumis, et museo-
loogiline meta-loeng on planeeritud ka uude
püsiekspositsiooni. See võimaldaks külastajail
siin-seal seisatada ja teisel kujutlutasandil medi-
teerida, nagu teeb seda “Taaskülastatud näitus”.
Rohkem veel, üks väljapanek kujutab fundamen-
taalseid museoloogilisi probleeme kokkupandud
esituses. Ma juba ootan seda.

Õnnelik ja rikkam pärast oma viimast külas-
käiku sellesse muuseumi, mis annab noorusliku,
elava ja dünaamilise mulje vaatamata oma aus-
tusväärsele 17 aastale, võtan ma ette jalutuskäigu
järve kaldal.

46: Viimane pilk tagasi tõstatab küsimuse, et mil-
list tähendust signaleerib kogu hoone, mis märk
see võiks olla. Ma olen sügavate muljete all kõi-
gest, mida ma olen näinud, kuid mis kõik siiski
kinnitab veelkord, et kõik otsused on subjektiiv-
sed. Ja lähenedes vanale sissepääsule linna poolt,
nagu ma tegin, nägin ma ainult hõbedat. See tun-
dus mulle sõbralik ja kutsuv sissepääs. Lõuna
pool vastupidi oli majesteetlik (väga traditsiooni-
lisel viisil). Sa tunned, et kui see hoone peab olema
museum, siis võiks ta pigem olla kunstimuseum.
Ja kujundlikult see võiks ka nii olla.

Kas see pole siis mitte suur kunst disainida ja
luua head näitust? Kas mitte igas näituses ei ole
midagi kunsti tööst?

Publications cited in the text

700 Jahre/700 ans/700 Years

Schärer, Martin R.: 700 ANS AU MENU: 7 expositions exposées: L'alimentation en Suisse du bas Moyen Age à nos jours: 7 façons de présenter l'histoire au musée: une exposition organisée dans le cadre du 700e anniversaire de la Confédération suisse: Alimentarium Vevey du 27 juin 1991 au 2 février 1992. Vevey, Alimentarium, 1991. 91 p., ill. Existiert auch deutsch: 700 JAHRE AUF DEM TISCH ODER DIE 7 AUSGESTELLTEN AUSSTELLUNGEN.

Objektgeschichten/Histoires d'objets /Object Stories

OBJEKTGESCHICHTEN – HISTOIRES D'OBJETS. Musée de l'alimentation [exposition du 28 septembre 1995 au 25 février 1996]. Français/Deutsch, 213 p., ill. [Tous les textes cités sont de Martin R. Schärer.]

Alimentarium: General information

Alimentarium

Schärer, Martin R. (Ed.): ALIMENTARIUM 1985–1995. VEVEY, Alimentarium, 1995. 263 p., ill. Français/Deutsch/English, 263 p., ill.

List of illustrations

Gebäude/Le bâtiment/The Building **46**

Permanente Ausstellung /Exposition permanente /Permanent Exhibition 1985–2000

Mezzanine (autrefois, introduction à l'exposition spéciale 1991, plus tard, partie de l'exposition permanente):

1–6

Section DU SOLEIL AU CONSOMMATEUR:

19, 37–38, 42, 45

Section PAIN DU MONDE:

15, 43

Section PAIN DU PASSÉ:

8, 9, 12, 13, 17, 21, 39–41, 44

Sonderausstellung /Exposition temporaire /Temporary Exhibition 1991–1992

700 ANS AU MENU. OU: LES 7 EXPOSITIONS EXPOSÉES:

7, 10, 11, 14, 16, 18, 20

Sonderausstellung/Exposition temporaire/Temporary Exhibition 1995–1996 HISTOIRES D'OBJETS: **22–36**

FONDATION
ALIMENTARIUM

Musée de l'alimentation
Food Museum
Museum der Ernährung

Traductions:
David Pulman

Photo de couverture:
© Photodisc / Mel Curtis

Ausstellungswanderungen
Notizen museologischer Streifzüge
durch das Alimentarium

Promenades muséologiques
Carnet de notes sur l'Alimentarium

An Exhibition Revisited
Musings of a museologist in the Alimentarium

© 2002 Alimentarium, Vevey
ISBN 2-940284-07-5

